

Extramuros: (1) În ortha veche, literal, „în afara zidurilor“. Folosit deseori cu referire la orașele-state înconjurate de ziduri din acea epocă. (2) În ortha medie, lumea non-mathică; starea de lucruri turbulentă și violentă care domnea după căderea orașului Baz. (3) În ortha praxică, regiunile geografice sau clasele sociale care n-au fost încă iluminate de înțelepciunea reînviată a lumii mathice. (4) În ortha nouă, asemănător cu sensul 2 de mai sus, dar folosit deseori pentru a indica acele așezări care înconjoară la mică distanță zidurile unui math, presupunând prosperitate, stabilitate etc. comparabile.

DICȚIONARUL, ediția a IV-a, A.R. 3000

— Vecinii voștri se ard de vii unul pe celălalt?

Astfel își începu fraa Orolo discuția cu artizantul Flec.

Mă cuprinse stinghereala. Stinghereala e ceva ce pot simți în carne, ca un pumn de mâl încălzit la soare, turnat pe cap.

— Șamanii voștri umblă prin preajmă pe picioroange? Întrebă fraa Orolo, citind de pe o foaie care, judecând după cât era de brună, avea cel puțin cinci secole vechime. Apoi ridică privirea și adăugă îndatoritor: Ați putea să le ziceți pastori sau doctori-vrăjitori.

Stinghereala începuse să se prelingă. Îmi înfiora pielea capului de-a lungul unui hotar tot mai larg.

— Când un copil se îmbolnăvește, vă rugați? Faceți sacrificii unui băț vopsit? Sau dați vina pe o bătrână?

Acum disconfortul se întindea cald peste fața mea, astupându-mi urechile și umplându-mi ochii cu nisip. Abia reușeam să aud întrebările lui fraa Orolo:

— Vă închipuiți că vă veți vedea câinii și pisicile moarte într-un soi de viață de dincolo?

Orolo îmi ceruse să vin cu el ca să-i servesc drept copist. Era o denumire impresionantă, așa că acceptasem.

Auzise că unui artizan din extramuros i se îngăduise să intre în Biblioteca Nouă ca să repare o grindă putredă la care nu puteam ajunge cu scările noastre; abia fusese observată, iar noi n-am avut timp să ridicăm schelăria potrivită înainte de Deschidere. Orolo voia să pună întrebări aceluia artizan și dorea ca eu să notez tot ce se întâmpla.

Cu ochii umezi, m-am uitat la foaia din fața mea. Era la fel de goală precum creierul meu. Începeam să mă pierd.

Dar era mai important să iau notițe despre ceea ce spunea artizanul. Deocamdată, nimic. Când începuse discuția, freca un obiect nu destul de ascuțit, pe o piatră plată. Acum nu făcea decât să se holbeze la Orolo.

— A fost vreodată mutilat ritual cineva pe care-l cunoști, din cauză că a fost văzut citind o carte?

Artizanul Flec închise gura pentru prima oară după ceva timp. Îmi dădeam seama că data viitoare când o va deschide, va avea ceva de spus. Am mâzgălit pe marginea hârtiei doar ca să încerc dacă nu mi se uscaseră condeiul. Fraa Orolo tăcuse și se uita la artizan ca și cum ar fi fost o nebuloasă nou-descoperită în obiectivul unui telescop.

Artizanul Flec întrebă:

— De ce nu mosorezi pur și simplu?

— Mosorez, repetă spre mine fraa Orolo, de câteva ori, în timp ce eu notam.

Am vorbit în rafale, pentru că încercam să scriu și să vorbesc în același timp:

— Când am venit... adică, înainte să fiu Cules... noi... adică ei... aveau ceva care se chema „mosor”... Nu spuneam „a mosora”... spuneam „să gonești mosorul”.

Din respect pentru artizan, am preferat să vorbesc în flucciană, așa încât propoziția aceea șovăitoare, ca de bețiv, nu suna decât pe jumătate atât de rău pe cât ar fi sunat dacă aș fi rostit-o în orthă.

— Era un soi de...

— Tablou mișcător, ghici Orolo. Se uită la artizan și trecu la flucciană. Am ghicit că „a mosora” înseamnă a te folosi de un praxis oarecare de tablouri mișcătoare – ceea ce tu ai numi tehnologie –, care este răspândit dincolo, afară.

— Tablou mișcător e un fel caraghios de a-i spune, comentă artizanul.

Se uită pe o fereastră ca și cum ar fi fost un mosor care arăta un documentar istoric. Se cutremură într-un râs tăcut.

— E orthă praxică și de aceea sună bizar pentru urechile tale, recunosc fraa Orolo.

— De ce nu-i spunei pe numele adevărat?

— A mosora?

— Da.

— Pentru că, atunci când fraa Erasmus, aici de față, a intrat în math, cu zece ani în urmă, se numea „a goni mosorul”, iar când am venit eu, acum aproape treizeci de ani, o numeam „scânteia-lungă”. Aviosul care trăiește de partea cealaltă a zidului de acolo, și care sărbătorește Deschiderea numai o dată la fiecare sută de ani, ar cunoaște-o sub alt nume. N-aș putea să vorbesc cu el.

Artizanul Flec nu ascultase niciun cuvânt după „scânteia-lungă”.

— Scânteia-lungă e complet diferită! exclamă el. Nu poți vedea ce conține scânteia-lungă pe un mosor, trebuie s-o convertești și să reanalizezi formatul.

Fraa Orolo era la fel de plictisit de asta pe cât era de plictisit artizanul de vorbele despre sutari, și astfel conversația amuți destul de mult pentru ca eu s-o măzgălesc pe hârtie. Stinghereala îmi dispăruse fără să observ, așa cum se întâmplă cu sughițurile. Artizanul Flec, crezând că discuția se terminase în sfârșit, se întoarse să se uite la schelele pe care oamenii lui le ridicaseră dedesubtul grinzii stricate.

— Ca să-ți răspund la întrebare..., începu fraa Orolo.

— Ce întrebare?

— Cea pe care ai pus-o abia acum un minut – dacă vreau să știu cum sunt lucrurile extramuros, de ce nu mosorez?

— Ah, exclamă artizanul, puțin încurcat de durata atenției lui fraa Orolo.

„Sufăr de sindromul surplusului de atenție”, îi plăcea lui fraa Orolo să spună, ca și cum ar fi fost nostim.

— Mai întâi de toate, continuă fraa Orolu, noi nu avem un dispozitiv de mosorat.

— Dispozitiv de mosorat?

Fluturând din mână de parcă asta ar fi risipit norii de confuzie lingvistică, Orolu zise:

— Orice artefact folosiți voi ca să mosorați.

— Dacă aveți un rezonator de scânteie-lungă, v-aș putea aduce un deconvertor care stătea pe la mine, prin gunoi.

— Nu avem niciun rezonator de scânteie-lungă, replică fraa Orolu.

— Atunci de ce nu cumpărați unul?

Asta îl făcu pe Orolu să ezite. Simțeam un nou șir de întrebări stânjenitoare adunându-se în mintea lui: „Crezi că avem bani? Că motivul pentru care suntem protejați de Puterea Seculară este că stăm cocotați pe o comoară? Că milenarienii noștri știu cum să convertească metalele comune în aur?” Dar fraa Orolu își stăpâni impulsul.

— Trăind, așa cum o facem noi, supuși Disciplinei Cartasiene, singurele noastre mijloace sunt creta, cerneala și piatra, explică el. Există însă și un alt motiv.

— Mda, și care-i ăsta? întrebă artizanul Flec, provocat de obiceiul năstrușnic al lui fraa Orolu de a anunța ce era pe cale să spună în loc s-o zică pur și simplu.

— E greu de explicat, dar, pentru mine, simplul fapt de a îndrepta un dispozitiv de înregistrare pe mosor, sau o cameră de scânteie-lungă, sau oricum i-ați spune...

— Mosor-de-captură...

— ...către ceva, nu prinde ceea ce este semnificativ pentru mine. Am nevoie de cineva care să le adune cu toate simțurile, să le amestece în cap și să le transforme în cuvinte.

— Cuvinte, repetă artizanul ca un ecou, apoi îndreptă priviri tăioase peste tot prin bibliotecă. Măine vine Quin în locul meu, anunță el, apoi adăugă, pe un ton ușor defensiv: Trebuie să contrabalansez noii recompensatori clanex – arborele în evantai începe să arate cam greoi, dacă mă întrebați pe mine.

— N-am nici cea mai mică idee ce înseamnă asta, se mirună Orolu.

— Nu contează. Puneți-i lui toate întrebările. Are darul flecăreliei.

Și, pentru a treia oară în tot atâtea minute, artizanul se uită la ecranul ge-ge-ului său. Insistaserăm să-i închidă toate funcțiile de comunicație, dar îi servea încă drept ceas de buzunar. Nu părea să-și dea seama că sub ochii tuturor, afară pe fereastră, se înălța un ceas înalt de o sută cincizeci și doi de metri.

Am pus punct la sfârșitul propoziției și am întors fața către un raft de cărți, pentru că mă temeam că s-ar putea să mi se vadă întipărită pe ea amuzamentul. Există ceva în felul în care rostise „măine vine Quin în locul meu” care dădea impresia că tocmai hotărâse asta pe loc. Fraa Orolo probabil că observase și el. Dacă aș fi făcut greșeala să mă uit la el, eu aș fi râs, iar el nu.

Orologiul începu să bată Ceasurile.

— Asta-i pentru mine, am spus. Apoi am adăugat, spre folo-
sul artizanului: Scuză-mă, trebuie să mă duc să întorc ceasul.

— Mă întrebam..., vorbi el.

Băgă mâna în cutia cu scule și scoase un săculeț de poliester, suflă ca să îndepărteze rumegușul, îi desfăcu închizătoarea (care era de un tip pe care nu-l mai văzusem niciodată) și scoase un tub argintiu de mărimea degetului său. Apoi se uită plin de speranță la fraa Orolo.

— Nu știi ce-i asta și nu înțeleg ce vrei, zise fraa Orolo.

— Un mosor-de-captură!

— Aha... Ai auzit despre Ceasuri și, dat fiind că ești aici, ți-ar plăcea să vezi și să faci un tablou mișcător?

Artizanul încuviință din cap.

— Asta va putea fi acceptat, cu condiția să stai unde ți se spune. Nu-l porni! Fraa Orolo ridică mâinile și se pregăti să-i evite privirea. Supraveghetoarea ordonatoare o să audă de asta – și-o să mă pună să fac penitență! O să te trimit la Ati. Ei o să-ți arate unde să te duci.

Și continuă pe tonul ăsta, pentru că Disciplina era formată din multe reguli, iar noi le încurcaserăm deja, în mintea artizanului Flec, îngăduindu-i să se aventureze în mathul decenarian.

Sihăstrie: (1) În ortha veche, orice spațiu închis, zăvorât (Thele-
nes a fost ținut prizonier într-unul înainte de execuție, dar, ceea
ce-i încurcă pe novilii mai tineri, nu avea pe atunci conotațiile
mathice ale sensurilor 2 etc. de mai jos). (2) În ortha medie tim-
purie, mathul ca întreg. (3) În ortha medie târzie, grădină sau

curte înconjurată de clădiri, considerată ca inima sau centrul mathului. (4) În ortha nouă, orice spațiu liniștit, contemplativ, izolat de tulburări și dezordini.

DICȚIONARUL, ediția a IV-a, A.R. 3000

Îmi folosisem sfera pe post de taburet. Am trasat cercuri pe ea cu vârful degetelor, în sens invers acelor de ceasornic, și am micșorat-o până când am putut-o lua în palmă. Toga se mișcase în timp ce stătusem așezat. Am întins-o și am îndreptat cutele cu o smucitură în vreme ce înaintam printre mese, scaune, globuri și fraas care se mișcau încet. Am trecut pe sub o arcadă de piatră către Scriptorium. Locul mirosea puternic a cerneală. Poate din cauză că un fraa bătrân cât lumea și cei doi novili ai lui copiau acolo cărți. M-am întrebat însă de cât timp ar fi nevoie ca să înceteze să mai miroasă așa, dacă nu l-ar folosi nimeni, deloc; pe-aici cursese o mulțime de cerneală și mirosul ei jilav trebuie să fi intrat adânc în tot ceea ce se afla în încăpere.

La capătul celălalt, o ușă mai mică ducea la Biblioteca Veche, una dintre clădirile inițiale care se aflau chiar lângă Sihăstrie. Podeaua sa de piatră, cu 2 300 de ani mai veche decât a Bibliotecii Noi, era atât de netedă sub tălpile mele, încât abia o simțeam. Mi-aș fi putut găsi drumul cu ochii închiși, lăsându-mi picioarele să citească memoria întipărită în ea de către cei duși mai înainte.

Sihăstria era o galerie acoperită, în jurul perimetrului unei grădini dreptunghiulare. Pe partea interioară n-o despărțea nimic de vremea de-afară, cu excepția șirului de coloane ce-i susțineau acoperișul. Pe partea exterioară, era mărginită de un zid cu deschizături care lăsau loc unor clădiri ca Biblioteca Veche, Refectoriul și diferite săli de cretă.

Fiecare obiect pe lângă care treceam – marginile sculptate ale bibliotecilor, pietrele îmbinate să formeze podeaua, cadrele ferestrelor, balamalele forjate ale ușilor și cuiele realizate manual ce le fixau de lemn, capitelurile coloanelor care înconjurau Sihăstria, chiar și potecile și straturile grădinii – fusese făcut într-o anumită formă de o persoană inteligentă, cu multă vreme în urmă. Unele dintre ele, cum erau ușile Bibliotecii Vechi, înghîțiseră întreaga viață a celor care le lucraseră. Altele arătau ca și cum ar fi fost meșterite într-o după-amiază fără ocupație, dar cu o asemenea revelație ascunsă în ele încât fuseseră prețuite vreme de sute sau

mii de ani. Unele se bazau pe pura și simpla geometrie. Altele se dovedeau extrem de complicate și era într-o oarecare măsură o enigmă dacă exista vreo regulă care să le guverneze formele. Iar altele erau reprezentări ale unor oameni reali care trăiseră și gândiseră lucruri interesante, într-o vreme sau alta – sau, în afară de asta, ale unor tipuri generale: deolatrul, fiziologul, târgarul și ignarul. Dacă ar fi întrebat cineva, aș fi reușit poate să explic un sfert dintre ele. Într-o zi, aș putea fi în stare să le explic pe toate.

Lumina soarelui se revărsa în grădina Sihăstriei, unde iarba și aleile acoperite cu pietriș se întrețeseau printre straturi cu ierburi, arbuști și din când în când câte un copac. Am întins o mână peste umăr, am apucat capătul tivit al togii și mi-am ridicat-o peste cap. Am tras în jos de jumătatea togii care atârna dedesubtul funiei de pe mijloc, astfel încât marginea roasă mătura pământul și-mi acoperea picioarele. Mi-am băgat mâinile împreunate în cutele din talie, chiar deasupra funiei, și am mers pe iarbă. Era verde pal și țepoasă, căci fusese arșiță. Când am ajuns în spațiul deschis, m-am uitat la cadranul sudic al ceasului. Mai erau zece minute.

— Fraa Lio, am spus, nu cred că sângerul-plesnitor se numără printre cele O Sută Șaizeci și Patru.

Asta însemnând lista plantelor permise pentru cultivare, potrivit celei de-A Doua Noi Cărți Revizuite a Disciplinei.

Lio era mai îndesat decât mine. În tinerețe, fusese durduliu, dar acum era doar solid. Pe un petic de pământ răscolit, de la umbra unui măr, stătea ghemuit, hipnotizat de țărână. Își înfășurase capătul tivit al togii în jurul taliei și printre coapse, în legătura simplă a decenței. Răsucise ceea ce mai rămânea într-un cilindru strâns, pe care-l legase la fiecare capăt cu funia și apoi îl aruncase în diagonală pe spate, ca pe un rulou de așternut. El inventase această metodă de înfășurare. Nimeni altcineva nu-i urmărea exemplul. Trebuia să recunosc că părea confortabil, deși protestesc, într-o zi caldă. Ședea cu fundul la zece degete de pământ; își făcuse sfera cam de mărimea capului și stătea în echilibru pe ea.

— Fraa Lio! am rostit din nou.

Dar Lio avea o minte bizară, care uneori nu reacționa la cuvinte. O tulpină de sânger-plesnitor se arcuia peste aleea pe care treceam. Am găsit o porțiune de câteva degete fără spini, am

strâns mâna în jurul ei, am smucit-o din rădăcini și am legănat-o în cerc, până când florile micuțe din vârf zgâriară capul țepos al lui fraa Lio.

— Căpățână-de-scaiet! am exclamat în același moment.

Lio se rostogoli pe spate ca și cum l-aș fi plesnit cu o prăjină. Picioarele îi zburară în sus și se rotiră spre spate ca să găsească un punct de sprijin în rădăcinile unui măr. Se ridică în picioare, cu genunchii îndoiți, bărbia în piept, spinarea dreaptă și resturi de pământ căzându-i de pe spatel transpirat. Sfera lui se rostogoli și se opri într-o grămadă de buruieni smulse din rădăcină.

— Mă auzi?

— Sângerul-plesnitor nu este una dintre cele O Sută Șaizeci și Patru, adevărat, dar nici nu face parte dintre cele Unsprezece. Așa că nu-i de parcă ar trebui s-o ard pe loc și să scriu despre ea în Cronică. Poate să aștepte.

— Ce să aștepte? Ce faci?

Arată către pământ.

M-am aplecat și m-am uitat. Mulți nu și-ar fi asumat un asemenea risc. Cu gluga pe cap, nu-l aveam pe fraa Lio în câmpul vizual periferic. Se credea că trebuie să-l zărești întotdeauna pe Lio cu coada ochiului, pentru că nu știai niciodată când ar putea începe lupta. Îndurasem din partea mâinilor lui Lio mai multe prinderi, sugrumări, trântiri și fixări decât mi-ar fi plăcut, plus julturi de la frecarea de capul lui. Dar știam că nu m-ar fi atacat acum, pentru că arătam respect pentru ceva despre care el credea că este fascinant.

Lio și cu mine fuseserăm Culeși cu zece ani în urmă, la vârsta de opt ani, ca parte dintr-o recoltă de treizeci și doi de băieți și fete. În primii doi ani, urmăriserăm o echipă de patru fraas mai mari întorcând ceasul în fiecare zi. O echipă de opt suurs trăgea clopotele. Mai târziu, el și cu mine fuseserăm aleși, alături de alți doi băieți destul de solizi, ca să formăm următoarea echipă care să întoarcă ceasul. La fel, opt fete au fost alese din recolta noastră ca să învețe arta tragerii clopotelor, ceea ce solicita mai puțină forță, dar era mai dificilă într-un fel, pentru că unele variații continuau ore întregi și cereau o concentrare neabătută. De mai mult de șapte ani, echipa mea întorsese ceasul în fiecare zi, în afară de dățile în care fraa Lio uita și trebuia s-o facem noi trei. Uitase și în urmă cu două săptămâni, iar suur Trestanas,

supraveghetoarea ordonatoare, îl condamnase să facă penitență, sub forma smulgerii buruienilor din răzoarele cu plante medicinale în perioada cea mai fierbinte a anului.

Mai erau opt minute. Dar să-l săcâi pe Lio în legătură cu ora nu m-ar fi dus nicăieri; trebuia să trec prin asta și să ajung la capătul a orice-ar fi vrut el să povestească.

— Furnici, am spus. Apoi, cunoscându-l pe Lio, m-am corectat: Valștiință a furnicilor?

Auzeam cum zâmbeste.

— Două culori de furnici, fraa Raz. Au pornit un război. Regret să spun că eu l-am provocat.

Împinse o movilă de tulpini de sânger-plesnitor, scoase din rădăcini.

— L-ai numi război sau doar învălmășeală turbată?

— Asta încercam să-mi dau seama, răspunse el. Într-un război, ai strategii și tactici. Cum ar fi flancarea. Pot furnicile să flancheze?

Abia dacă știam ce înseamnă asta: atacarea dintr-o parte. Lio scotea haotic asemenea termeni din cărțile vechi de valștiință – știința-din-vale – de parcă ar fi tras dinți de dragon dintr-o falcă fosilizată.

— Presupun că furnicile pot să flancheze, am replicat, deși simțeam că e o întrebare-capcană și că Lio mă flanca folosind cuvinte chiar în acest moment. De ce nu?

— Din întâmplare, sigur că pot! Te uiți la ele de deasupra și zici: „O, asta arată ca o flancare.” Dar dacă nu există niciun comandant care să vadă câmpul și să le dirijeze mișcările, pot ele să realizeze manevre cu adevărat coordonate?

— Asta seamănă puțin cu Întrebarea sauntului Taunga, i-am atras atenția. „Poate să gândească un grup suficient de mare de automate celulare?”

— Și... poate?

— Am văzut furnici lucrând împreună ca să ia cu ele o parte din prânzul meu, așa că știu că-și pot coordona acțiunile.

— Dar dacă eu aș fi una dintre cele o sută de furnici care împing toate aceeași stafidă, aș simți stafida mișcându-se, nu? – așa încât chiar stafida este o cale prin care comunică între ele. Dar dacă aș fi o furnică singură pe un câmp de bătălie...

— Căpățână-de-scaiete, sunt Ceasurile.

— În regulă, zise el, îmi întoarse spatele și porni la drum. Înclinația asta de a lăsa discuțiile neterminate, printre alte trăsături ciudate, fusese cea care-i câștigase reputația de a fi nu tocmai întreg la minte. Își uitase iarăși sfera. Am ridicat-o și i-am aruncat-o. A ricoșat de ceafa lui și a zburat în sus prin aer; el a întins mâna, aproape fără să se uite, și a prins-o în cădere. Am luat-o pe la marginea câmpului de luptă, nevrând să mă aleg cu combatanți, vii sau morți, pe picioare, apoi m-am repezit după el.

Lio ajunsese la colțul Sihăstriei cu mult înaintea mea și se făcu mic în fața unei mulțimi de suurs care se mișcau încet, într-un fel destul de grosolan și totuși atât de prostesc, încât toate începură să chicotească și nu se mai gândiră la asta. Apoi umplură arcada, prinzându-mă în spatele lor. Îl avertizasem pe fraa Lio să nu întârzie; acum, eu urma să ajung ultimul și să fiu privit cu asprime.

Aut: (1) În proto-orthă și în orthă veche, act, acțiune întreprinsă deliberat de o entitate oarecare, de obicei un individ. (2) În orthă medie și mai târzie, rit oficial, înfăptuit de obicei de o adunare de avioși, prin care mathul sau congregația ca întreg îndeplinește un act colectiv, căruia i se acordă de obicei un caracter solemn prin intonarea de incantații, prin săvârșirea de gesturi codificate sau prin alt comportament ritual.

DICTIONARUL, ediția a IV-a, A.R. 3000

Într-un sens, ceasul era întreaga Catedrală, și subsolul său. Totuși, când cei mai mulți vorbeau despre „ceas”, se referau la cele patru cadrane ale sale, care erau montate la înălțime pe pereții Præsidiumului – turnul central al Catedralei. Cadranele fuseseră construite în epoci diferite, și fiecare arăta timpul într-un mod diferit. Dar toate patru erau conectate la aceleași mecanisme interne. Fiecare indica ora, ziua din săptămână, luna, faza lunii, anul și (pentru cei care știau cum să le citească) o mulțime de alte mistere cosmografice.

Præsidiumul se sprijinea pe patru piloni și în majoritatea înălțimii sale avea o secțiune pătrată. Nu cu mult deasupra cadranelor totuși, colțurile pătratului erau retezate, transformându-se într-un octogon, însă puțin mai sus octogonul devenea poligon cu șaisprezece laturi, iar deasupra sa devenea rotund.

Acoperișul Præsidiumului era un disc, sau mai curând o lentilă, din moment ce era ușor bombat în mijloc pentru a lăsa să se scurgă apa de ploaie. Sustinea megalitiții, cupolele, mansardele și foișoarele cromlehelului stelelor, care propulsau și erau propulsate de același mecanism ce făcea să meargă cadranele.

Dedesubtul fiecărui cadran se afla o clopotniță, adăpostită în spatele ornamentelor. Dedesubtul clopotnițelor, din turnuri se desprindeau arce abrupte de piatră numite contraforturi, pentru a-l consolida. Acestea își aveau temelia printre vârfurile cele mai de sus ale celor patru turnuri de pe margine, mai scunde și mai butucănoase decât Præsidiumul, dar construite după același plan general. Turnurile erau legate între ele ca o plasă, prin sisteme de arce și ornamente care înghițeau jumătatea de jos a Præsidiumului și formau planul mai larg al Catedralei.

Catedrala avea un plafon de piatră, cu o boltă abruptă. Deasupra boltilor fusese încadrat un acoperiș plat. Pe acel acoperiș se afla cuibul Supraveghetorului Apărător. Curtea sa interioară, un pătrat în jurul Præsidiumului, avea acoperiș și ziduri și era împărțită în camere și sedii, dar periferia consta dintr-un culoar deschis pe care santinelele Apărătorului puteau descrie un circuit complet în jurul Catedralei în câteva minute, văzând până la orizont în toate direcțiile (în afară de momentele când erau împiedicate de un contrafort, un stâlp, o turlă sau de un acoperiș ascuțit). Această bordură era susținută de zeci de proptele apropiate care se curbau în sus, distanțându-se de pereții de dedesubt. Capătul fiecărei proptele servea drept suport pentru un gargui care stătea veșnic de veghe. Jumătate dintre ele (garguiile Apărătorului) priveau în afară, cealaltă jumătate (garguiile Ordonatorului) își aplecau gâturile solzoase și țineau îndreptate urechile ascuțite și ochii înguști către congregația care se întindea dedesubt. Strânse între proptele și umbrite de culoarul santinelelor se aflau arcele mathice ale ferestrelor Supraveghetorului Ordonator. Puține locuri din congregație nu puteau fi spionate de la cel puțin una dintre ele – și, desigur, le cunoșteam pe toate pe de rost.

Saunt: (1) În ortha nouă, termen de venerație aplicat marilor gânditori, aproape întotdeauna postum. Notă: Acest cuvânt a fost acceptat numai la Convoxul Milenar orth din A.R. 3000. Anterior

era considerat o ortografiere greșită a cuvântului „savant”. În piatră, unde sunt folosite numai majuscule, cuvântul este redat ca SAVANT (sau ST dacă cioplitorul rămâne fără spațiu). În timpul declinului standardelor din deceniile ce au urmat celui de-Al Treilea Jaf, o confuzie între literele *U* și *V* a devenit obișnuită („problema cioplitorului leneș”), și mulți au început să confunde cuvântul cu SAUANT, care a degenerat în curând în „saunt” (acum acceptat) și chiar „sant” (încă respins cu severitate). În formă scrisă, „St.” poate fi folosit ca abreviere pentru oricare dintre ele. În cadrul unor ordine tradiționale este încă pronunțat „savant” și, evident, același lucru este probabil adevărat printre milenarieni.

DICTIONARUL, ediția a IV-a, A.R. 3000

Catedrala se înălța din ciotul nivelat al capătului unui fost lanț muntos. Vârful mathului milenarian se deslușea deasupra ei, către răsărit. Celelalte mathuri și complexe erau răspândite mai jos de ea, către sud și vest. Cel în care trăiam eu împreună cu ceilalți decari se afla la o jumătate de kilometru depărtare. O galerie acoperită, constând din șapte scări legate între ele prin paliere, conecta mathul nostru cu un patio de piatră ocupând spațiul din fața portalului pe care îl foloseam ca să intrăm în Catedrală. Acesta era drumul urmat de cei mai mulți dintre colegii mei decari.

În loc să aștept totuși ca pâlcul acela de suurs bătrâne să elibereze porțiunea strâmtă, am pornit în fugă înapoi către canonicat, care era de fapt doar un loc mai lat în galeria ce înconjură Sihăstria. Avea o ieșire secundară care mă duse pe o alee acoperită dintre sălile de cretă și ateliere. Pereții îi erau acoperiți cu firide în care înghesuiam lucrările în curs de înfăptuire. Capete și colțuri de manuscrise pe jumătate scrise ieșeau în afară, îngălbenindu-se și ondulându-se încet, făcând pasajul să pară încă și mai îngust decât era.

Alergând către capătul său și aplecându-mă să trec pe sub o arcadă în formă de potcoavă, am ieșit pe o pajiște care se întindea dedesubtul soclului înalt pe care era construită Catedrala și care servea drept tampon, separându-ne de mathul centenarienilor. Un zid de piatră înalt de aproape cinci metri o tăia în două. Sutarii își foloseau partea lor ca să crească vite.

